

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑

๑. ในพยัญชนะวรรคทั้งหลาย มีวิธีการที่จะประกอบพยัญชนะสังโยคได้อย่างไร ฯ
๒. วิกิการสระสนธิ ในที่เช่นไร จึงวิกิการในเบื้องต้นได้ ฯ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. นามเช่นไร จัดเป็นสาธารณนาม ฯ
 - ข. สุขาย มีวิธีทำตัวอย่างไร ฯ
 - ค. ปกติสังขยา มีวิธีใช้อย่างไร ฯ
 - ฌ. คุมห ศัพท์ ในศัพท์นาม สำหรับใช้อย่างไร ฯ
 - ง. อิธ อชช ลงในปัจจยอะไรในอภยศัพท์ ฯ
๔. อากมในอาขยาคมีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ นิยมลงในที่เช่นไร ฯ
๕. อธิกรณสาธนะ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างรูปวิเคราะห์ประกอบ ฯ
๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส ฯ ในวันทวสมาสนี้ สมหาโร กับ อสมาหาโร มีลักษณะต่างกันอย่างไร ฯ
๗. อี ปัจจย มีในคัททิดไหนบ้าง ฯ และใช้ต่างกันอย่างไร ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ในพยัญชนะวรรคทั้งหลาย มีวิธีการประกอบพยัญชนะสังโยคได้ดังนี้ คือ พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของคนได้ พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของคนได้ พยัญชนะที่ ๕ สดวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของคนได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียงในภาษาบาลี ซ้อนหน้าตัวเอง ไม่ได้ ฯ
๒. วิการสระสนธิ ในที่เช่นนี้จึงวิการในเบื้องต้นได้ คือ เมื่อลบสระเบื้องต้นไปแล้ว เอาสระเบื้องต้น คือ อิ เป็น เอ เอา อุ เป็น โอ ฯ ยกตัวอย่างประกอบ เช่น มุณี - อาลโย เป็น มุเนลโย, สุ - อตุถิ เป็น โสตุถิ ฯ
๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้คือ
 - ก. นามที่ทั่วไปแก่คน สัตว์ ที่อื่นได้ เหมือนคำว่า มนุสฺโส มนุษย์ ตिरज्जानो สัตว์ศิริจจาน นคร เมือง เป็นต้น จัดเป็นสาธารณนาม ฯ
 - ข. สุชาย ทำตัวอย่างนี้ คือ เอา อ กับ ส จตุตถีวิภัตติ เป็น อาย สำเร็จรูปเป็น สุชาย ฯ
 - ค. ปกติสังขยาวิธีใช้อย่างนี้ คือ สำหรับนับนามนามโดยปกติ เป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า เพื่อให้รู้ว่ามีประมาณเท่าใด เหมือนคำพูด ในภาษาของเราว่า คนผู้หนึ่ง ถือสมุด ๒ เล่ม คินสอขาว ๓ แท่ง คินสอฝรั่ง ๔ แท่ง กระดาษ ๕ แผ่น เดินไป เป็นต้น ฯ

ฉ. ตุมห ศัพท์ ในสัพพนาม สำหรับใช้ออกชื่อคนที่ผู้พูด พูดกับคนใด สำหรับออกชื่อก่อนนั้น เช่น คำในภาษาของเราว่า เจ้า, ท่าน, ดู, เอง, มีง ตามคำสูงและต่ำ แต่ในภาษาบาลีไม่มีคำสูงคำต่ำอย่างนี้ ใช้ ตุมห ศัพท์อย่างเดียว ๆ

ง. อิธ ลง ธ ปังจย ในอพยยศัพท์ ส่วน อหฺ ลง ชฺช ปังจย ในอพยยศัพท์ ๆ

๔. อากมในอาขยาต มี ๕ ตัว ๆ คือ อ อิ ส ห อํ ๆ นิยมลงได้ในที่เช่นนี้ คือ

อ อากม นิยมลงหน้าธาตุที่ประกอบด้วยวิภคติมวต หิยัคคณี อหฺฉัคคณี และกาลาติปิตติ

อิ อากม นิยมลงท้ายธาตุและปังจยที่ประกอบด้วยวิภคติมวต อหฺฉัคคณี ภวิสสันติ และกาลาติปิตติ

ส อากม นิยมลงท้ายธาตุที่ประกอบด้วยวิภคติมวตอหฺฉัคคณี ในหมวดธาตุทั้งปวง

ห อากม นิยมลงท้าย จา ธาตุ โดยไม่นิยมหมวดวิภคติ

นิคคหิต อากม นิยมลงกับธาตุหมวด รุชฺ ธาตุ แล้วอาเทศเป็นพยัญชนะ ที่สุควรรค ๆ

๕. อธิกรณสาธนะ ท่านบัญญัติให้เปลอย่างนี้ คือ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่...” ยกตัวอย่างรูปวิเคราะห์ประกอบ เช่น จีวรํ ปารุปนติ เหตุถาติ จีวรปารุปนํ (จานํ) ๆ ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา...” ยกตัวอย่าง รูปวิเคราะห์ประกอบ เช่น จีวรํ ปารุเปยติ เหตุถาติ จีวรปารุปนํ (จานํ) ๆ

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกันชื่อว่าวันทวสมาส ฯ ในวันทวสมาสนี้ สมหาโร กับ อสมาหาโร มีลักษณะต่างกันดังนี้ คือ วันทวสมาสที่รวมนามศัพท์มีเนื้อความเป็นพหูพจน์จะทำให้เป็นเอกพจน์ นปฺงสกลิงค์ ชื่อว่าสมาหาโร ตัวอย่างเช่น สมโถ จ วิปสุสนา จ สมถวิปสุสนํ เป็นต้น ส่วนวันทวสมาสที่ท่านไม่ได้ทำอย่างนี้ ชื่อว่า อสมาหาโร ตัวอย่างเช่น สมโณ จ พุราหุโณ จ สมณพุราหุณฺณา เป็นต้น ฯ
๗. อี ปัจจัยมีใน ๒ คัทธิ คือ ตทสสัตถิตัทธิ และปุณฺณคัทธิ ฯ ใช้ต่างกัน อย่างนี้ คือ อี ปัจจัย ในตทสสัตถิตัทธิ ใช้ลงท้ายศัพท์นามนาม ทำศัพท์ นามนาม ให้เป็นคุณนาม ส่วน อี ปัจจัย ในปุณฺณคัทธิ ใช้ลงท้ายปกติสังขยา ตั้งแต่ เอกาทส เป็นต้น ถึง อฏฺฐารส เฉพาะที่เป็นอิตถิลิงค์ ทำปกติสังขยา ให้เป็นปุณฺณสังขยา ฯ